

Textus: Jel 2, 12-17

Kedves Testvérek! Van egy adósságom még a nyár közepéről felétek! A nyári táborban a Jelenések könyvének leveleit vettük végig az ébredés témája kapcsán. 6 levélre sor is került, de egy kimaradt egyszerűen azért, mert 6 alkalmunk volt arra, hogy ezekkel a levelekkel foglalkozunk. Így maradt el ez a levél, s jött el ez a vasárnap, mikor hallhattuk és itt áll előttünk az Igében. Hadd idézzek most két érdekességet a Jelenések könyve műfajával kapcsolatban, ami a mai Igénk megértése szempontjából különösen fontos!

„Általában az apokaliptika, mint műfaj, ami Jézus korában is elterjedt volt, végzettszerűen beszél a jövőről. Olyan félelmetes, kiszámíthatatlan, drámai eseményeket fest le, amelyek bekövetkeznek, bármit is csinálunk. A bibliai apokaliptika ezzel szemben fölkészíti az embert és azt mondja: igaz, vannak tőlünk független erők, azonban az ember elébe tud menni az eseményeknek. A Jelenések könyvének is egy ilyen felkészítés a célja. Az üzenet végső kicsengése az, hogy akármi történik is itt, a dolgok végső irányítása Isten kezében marad, mert Krisztus nem csak az ő egyházának a feje, hanem ennek a világtörténelemnek is az ura. Sőt az egész kozmosznak is. A másik jellemzője, hogy ez Jézus Krisztus apokalipszise. Nem valaminek a leleplezéséről van szó, hanem egy személy, Krisztus leplezi le magát. Ebben volt valójában igaza Luthernek, amikor azt mondta: „Ez a könyv nem mond mást, mint amit a 4 evangélium”. Nem egy másik Krisztust leplez le. Ne takarja el semmilyen esemény a hívők szeme elől ennek a Krisztusnak a dicsőségét, mert ő ott is megöletett bárányként jelenik meg. Ez a könyv tehát Krisztust akarja bemutatni és elsősorban nem az eseményeket.” (írja Dr. Szűcs Ferenc)

A Jelenések könyvének az elején 7 rövid kis levelet találunk, amely a 7 kis-ázsiai gyülekezetnek szól, amelyek a leíró korában létező, élő közösségek voltak. 7 levelet látunk, ami azért szimbolikus: az egyház egészét mutatja be (a 7 a teljesség száma), mely helyzetében, körülményeiben különbözik, de mindegyiket Krisztus tartja a kezében, és mindegyikhez neki van szava. Így ez a mai Ige is egy valós helyzetre reflektál, és Isten mindenkori népének helyzetére, az egyháznak a létére van üzenete!

1. Milyenek mutatja be Jézust?

Jézus sokféle képpel mutatja meg magát, sokféle „formában” jelenik meg a Jelenések könyvében. A levél első soraiban rögtön egy képet látunk magunk előtt: láthatjuk Jézust, aki „leleplezi”, megmutatja magát. Az itt használt méltóságjelzője: az, akinél van a kétélű éles kard. Krisztus bírói hatalmát jelzi, amelyet használ is. Hatalma van, valódi ereje, éles fegyvere, amit ismer és tud is használni. Fegyvere van, mert van ellenség, akivel szemben használni kell. A kép megértéséhez fontos tudnunk, hogy a pergamoni gyülekezet a Római Birodalom területén feküdt, ahol a birodalom prokonzuljainak pallosjoguk volt. Ezt bármikor használhatták akár a keresztyének ellen is. Ismert kép tehát ez a kard a korabeli keresztyéneknek és nem véletlen, hogy az üldözések idején a levél azzal a vigasztalással kezdődik, hogy a pallos (kétélű kard) végső soron Krisztus kezében van. A végső hatalom, a teljes hatalom az övé az élet fölött. Minden, ami ezután hangzik, ennek fényében értendő! „Ez a lényeg! Ne feledd!” Minden más ezzel van összefüggésben!

2. Hogy látja Jézus a gyülekezetet?

Az a Jézus, aki megmutatja, „leleplezi” magát, felfedi a gyülekezet helyzetét is, elmondja, hogy mit lát, mit tud róluk.

a. **A HELY.** A várakozással ellentétben az Úr nem azzal kezdi, mint más levél esetén, hogy „tudom a te dolgodat”, hanem a lakóhellyel. Nem tűnik fontos részletnek, de ennek itt óriási jelentősége van. A gyülekezet nem egy semleges térben van, nem egy sematizált falanszterben, hanem egy konkrét helyen, konkrét „szellemi mikroklímával”, hagyományokkal, kulturális kontextussal, stb. Mindez pedig egyáltalán nem közömbös. Krisztus nem megy el közömbösen a körülmények és az atmoszféra hatalma mellett. A Pergamoni gyülekezet ott él, ahol a Sátán trónja van. Pergamon volt a Sátán trónja. Valami olyanra utal ez a súlyos, ami a gyülekezet hitét különösen veszélyeztette. Lehet, hogy mosolygunk ezen: biztos költői túlzás ez... de vajon mit érthetett ez alatt Krisztus?

Pergamon, amely Ázsia provincia fővárosa, adminisztratív és kulturális központ az Égei-tengertől 30 km-re, a tudomány, irodalom, művészet fontos központja egy közel 200.000 pergament tekercset birtokló könyvtár városa... s mindeközben a pogánykultusz székhelye - Kr.e. 240-ben egy katonai győzelem emlékére oltárt emeltek itt **Zeus**nak egy 300 m magas dombon. A 12 m magas építmény, amelyen mindenkor füstölt a bálványáldozat komoly tekintélyt parancsolt. Lehet, hogy számunkra Zeus egy hóbortos mitológiai alak, aki olykor földi nőkkel flörtöl. E nagy szobor azonban tekintélyt, erőt, fölényt és hatalmat sugárzott. Nem az élő Isten hatalmát...

- A városban egyébként virágzott **Asklepios** kultusza is, akit úgy ismertek az ókorban, mint Pergamon istenét, bár az egész világon 200 szentélye volt, de a fő székhelye Pergamon volt. Szentélye valóságos zarándokhely, amelyet messze földről felkerestek a gyógyulni vágyók. A gyógyítás ebben az időben részben a papok, részben az orvosok dolga volt. Asklepios jelzője a szótér, azaz megmentő, megtartó, szabadító, megváltó. Az akkori keresztyéneket borzalommal töltötte el, hogy a megváltó nevet Jézus Krisztus mellett valaki másra is alkalmazták. Ráadásul Asklepios szimbóluma a kígyó volt. Kígyó és Sárkány a Jelenések könyvében a Sátán neve.

- S ha mindez még nem lenne elég, Pergamonban építettek először templomot a **császár istenítésére** Kr.e. 29-ben. A császárkultusz, ami megint nem csak kötelesség, hanem jóval több annál: fizikai hódolat egy ember előtt; az isteni származás elismerése egy nyilvánvalóan emberi személynek.

Milyen tehát ez a hely? Egy nem az élő Istentől származó hatalom fölényét sugárzó szobor; a gyógyulás ígérete és tapasztalata a kígyótól valamint a megtévesztés lelkülete a császárkultuszban. S mindehhez Pergamon egy hellenista centrum is. Hellenizmus, azaz kultúrák és minden összeolvasztása, egybemosása és végül kiüresedése... Minek ide gyülekezet, mit akar itt Isten? Nem logikus, de sejthetjük, mit akar: itt megmutatni magát, leleplezni az igazságot: az Övé minden hatalom, Jézus sebei árán van csak igazi gyógyulás és egyedül Krisztus előtt hajolhat meg minden térd! A gyülekezet ezért van itt, mert ez a terv: hogy mindez nyilvánvalóvá legyen! Érdekes még, hogy „lakhelyed” kifejezést a görög nyelv két szóval is tudja kifejezni: valahol vándorként élni és állandóan, letelepedve élni. Itt az utóbbit használja Jézus: s gyülekezetnek ott kell maradnia, ott kell bizonyosságot tennie. Bármennyire szeretnél, ne menekülj, hanem töltsd be küldetésed ott, ahol vagy! Gondoltál-e már így a helyedre: nehéz terep, de ott a helyed. Lehet, hogy a lakóhelyed ilyen vagy a munkahelyed, esetleg a családod... Elképzelhető, hogy vágyasz máshová (és lehet olyan helyzet, mikor Isten elvezet onnan), de most az az üzenet áll előttünk: maradj! Ő tudja, ismeri a helyet, ahol vagy és gondja van rád! Ha vállalod a tanúságot, veled lesz! Ő az Úr, aki számol veled is!

b. **KITARTÁS ÉS VÉRTANÚSÁG.** A levélben aztán Jézus megerősíti és biztatja a gyülekezetet, örvend kitartásának. Ragaszkodik Jézus nevéhez, hűséges. Miközben az üldözés hulláma átvonult a gyülekezeten, hűek maradtak. Jézus neve ütközőpont lett: e név miatt adódott feltehetően rendkívül sok konfliktus egy ilyen helyen. Zeus trónjánál akad-e hatalmasabb – adódhatott Pergamonban a kérdés. Ha igen, akkor az ütközés Zeusszal. A kígyókultusszal az üdvözítő név miatt került összeütközésbe; a császár kultusszal az úr név miatt, és még a zsidósággal is a Messiásként való megjelölés miatt. Mindezen címeket a keresztyén hitvallásban, mint „minden név fölött való” névként értették, amikor is Jézust minden nagyság fölé emelték, aki előtt meg kell hajolnia a császárnak és isteneknek. Jézus pedig látja

ezt: látja a hűséget és ragaszkodást! Vigasztalhat ez minket is: látja elbukásainkat is, de látja azt is, amiben ragaszkodsz hozzá, kitartasz mellette! És ez is fontos része a Vele való kapcsolatnak! Ennek a ragaszkodásnak azonban nagy az ára. A Pergamoni gyülekezet megmutatta hűségét: Antipás az Úr hú tanújaként halt meg. Egyelőre egy, aztán később lehet, mások is. Antipásról magáról nem tudunk semmit. Annyit, hogy Jézus tud róla: a feltámadott Krisztus Antipást „az én hú tanú-bizonyosságtevőmnek” nevezi. Milyen becses és fontos a számára! És kell-e ennél több? Jézus tudja a nevét és a magáénak nevezi! Ez a Legtöbb, amit az ember remélhet és vágyhat!

c. **BELSŐ VESZÉLY.** Krisztus, az igaz bíró azonban látja ennek a különben dicséretre méltó gyülekezetnek a hibáját is, amelynek megtűrése és elhatalmasodása alapján fenyegeti a gyülekezet létét. A gyülekezetben vannak olyanok, akik Bálám tanításához ragaszkodnak. A zsidó gondolkodásban Bálám a hamis próféta és a tévtanító ősképe, aki Isten népét bálványozásra, a pogány istentiszteleti kultuszon való részvételre és a pogányokkal való keveredésre akarta csábítani. A nikolaiták és Bálám tanításának követői egyébként ugyanazok. Ami érdekes, hogy elég keményen fogalmaz Jézus arról, hogy nem szabad megtűrni ezt a tanítást, melynek lényege, hogy meg akarják győzni a gyülekezetet arról, hogy kompromisszumot lehet kötni a császárkultusszal. „Okos módon” a világhoz lehet idomulni, alkalmazkodni. *De mi is volt ez a császárkultusz pontosan?* A római birodalom egységét a császár személye testesítette meg. Törvény rendelte el, hogy évenként minden római polgár mutassa be áldozatát a császár képe előtt, tömjént égetve e szavakkal: a császár az úr. Aki ezt elvégezte, igazolást, bizonylatot kapott róla. A szertartás alapvetően politikai lojalitást kifejező tett volt, mintsem vallásos esemény. Róma egyébként is türelmes volt vallási vonatkozásban. Nem tette a császárkultust kizárólagossá: ha valaki a fenti cselekményt elvégezte és a megkövetelt nyilatkozatot megtette, azt az istent imádhatta, amelyiket akarta. Viszont ezt a nyilatkozatot keresztyén ember nem mondhatta el hittagadás nélkül. Számára ugyanis csak Krisztus volt az Úr (Fil. 2,11). Az fenyegette a gyülekezetet, hogy a kompromisszum óvatos taktikája révén ez a nem Istentől való magatartásmód, és erkölcsi nézet belopódzik a gyülekezetbe. Még nem fertőzte meg ez a nézet az egész gyülekezetet, de fennáll a veszély. A veszély arra, hogy azt gondolják: „*Valahogy túl kell élni! Ez a legfontosabb!* Oldjuk meg úgy, hogy ne legyen nagy baj...” Vigyázz, kedves gyülekezet: nem csak kívülről jön a veszély: ne engedd az összemosást, a kompromisszumot! És ez nem jelent törvényező rugalmatlanságot, hanem józan, Lélek által vezetett gondolkodást, melyben hallgatunk a Lélek szavára, amikor szól: ebben nem köthetsz kompromisszumot. Hajlamosak vagyunk ma kizárólag személyesen értelmezni ezt a kérdést: ez a személyes életünkre, döntéseinkre vonatkozik csak. De ne felejtjük el, hogy a császárkultusz maga is egy nyilvános cselekedet volt egy nyilvános térben: és ez ma is aktuális és komoly kérdés. Jézus ebben kér tisztaságot és kitartást: ne engedd ezt a keveredést, ne engedd ezt a kompromisszumot: a nyilvános, közösségi, közéleti, mások előtt zajló életterjedben sem! Egyszerűbben fogalmazva: a nyilvánvaló kompromisszumokkal nem legitimálhatod a világ írott és íratlan istentelen törvényszerűségeit, a világi hatalmat magasabbra, mint amivé Isten tette azt! Hányszor történt és történik ez: az Istentől rendelt berendezkedés: a földi vezetés, hatalom isteninek képzelet magát és elvárja a formális vagy informális hódolatot. Szerep-zavar, sőt több: ez az ősbűn: istenné akar lenni egy ember, egy kormány, egy kormányfő. Csalhatatlanná, megkérdőjelezhetetlenné, abszolút autoritássá, az igazság egyedüli birtokosává, az egyetlen jótevővé... miközben erre csak Krisztus képes. A mindenkori hatalom efféle legitimációs eszközei minden időben jelen vannak: vigyázz, kinek hiszel, kit bálványozol, kinek rendeled alá magadat hódolattal!

3. MEGTÉRÉS, GYŐZELEM, ÍGÉRET

Ezért hív hát itt is az önmagát megmutató, feltáró és leleplező Jézus megtérésre. Térj meg, fordulj meg mindenféle idegen istentől, erőttől, hatalomtól, megkötöttségtől, szenvedélytől, még nem késő. Akkor is erre hív, ha fogalmad sincs, mi lesz azután, hogy ezt megtetted. Ha képtelennek érzed magad erre: lehetőséget ad, ajtót nyit itt és most nekünk is...

A parancs sürgető: „*Azonnal térj meg!*” Ha nem, máris megyek ellened-mondja Jézus. A gyülekezet vagy-vagy előtt áll. Vagy megtér azonnal, vagy pedig az Úr ellene jön. Ez bizony az ítélet valóságossága. Azt kell, hogy mondjam, hogy ez túlmutat a mi gyülekezetünk keretein is: a 7 levél, és ez a pergamon is Isten mindenkori népét, AZ egyházat szólítja meg: térj meg! A reformáció évében hangoznia kell a próféta szónak, igen, az ítéletnek Isten népe felé, a sokszor hiteltelen keresztyén egyház felé: térj meg a megtévesztés, a megalkuvás, a kompromisszumok, a tisztességtelenség útjáról és ne köss kompromisszumot semmilyen hatalommal! A feladatod a győztes és igazságos Krisztus hatalmát hirdetni minden mással szemben (nem pedig behódolni más hatalomnak, vagy a saját hatalmadat építeni!).

Hála legyen Istennek, hogy amilyen valós és súlyos az ítélet is, ugyanilyen valóságos az evangélium ereje: Krisztus győzött. Az evangélium, hogy Jézus legyőzte azokat az erőket, amelyek kötnek és győzelemre segít. Akkor is ha pillanatnyilag elbizonytalanodsz, elbuzsz, ne feledd: Ővé a végső győzelem (emlékszel, kétélű kard...!)? Két ígéret kapcsolódik a győzelemhez:

- A győzteseknek az Úr enni ad a mannából. Amikor a pusztában nem volt táplálék, Isten mannat adott a népnek. A legenda szerint Jeremiás a templom pusztulásakor a mannát elrejtette egy barlangban a Sinai hegy alatt, és ha a Messiás visszatér, újra előhozza. Enni a rejtett mannából azt jelenti: élvezni majd a messiási üdvkorszak áldásait. Mindez a Krisztussal való tökéletes közösség jele.

- A győztesnek adott ígéret második része a fehér kövecske. Sokféle magyarázata lehetséges ennek, például a bírák ítélethozatalkor fehér vagy fekete kövecskét dobtak az urnába. A fehér felmentést, a fekete elmarasztalást jelentett. Ebben az értelmezésben a fehér kő azt jelenti, hogy a győzelmes hitűek Krisztustól kegyelmet kapnak az ítéletkor. A másik: fehér kőtábláskát kapott öreg korára a népszerű gladiátor, ha felmentették a viadalokon való részvétel alól, és nyugalomba vonulhatott. A tábláskán ez a felirat: SP – spectatus – megvizsgált, megpróbált. Ebben az esetben Igénk ezt jelentené: A Krisztus gladiátora a keresztyén ember, s ha megállja hitének harcát, bemehet Ura nyugalomába.

A lényeg, az ennek a két képnek a gyermeki egyszerűsége, játékosága (elrejtett manna és fehér kövecske rajta egy névvel), melyben Krisztus gyermekei felé való odafordulása, a kapcsolat mutatkozik meg. A győztes új nevet kap, ami az új teremtés része, új identitás Istentől, részesség az új teremtés boldogságában.

Befejezés

Mi vesz körül most éppen téged? Talán nem is látod, vagy nagyon is látod és fáj. Ne félj, Krisztus úr mindezek felett!

Mi van belül? Mi az, amivel küzdesz, amit senki nem tud, csak Jézus? Ne félj, Krisztus úr azok felett is!

Mert a lényeg, hogy ki vesz körül és ki van belül?! Ő veled van, jelen van, körül akar venni, benned is akar lenni! A jelenléte valóság! Ebbe a valóságba lépj napról-napra: térj meg, keresd Őt, ragad meg hittel az ígéreteket és harcolj a Győztes oldalán!